

ประวัติแพทย์เวชกรรมไทยดีเด่น ประจำปี 2564

ชื่อ-สกุล นายพรมมา จันทะเสน อายุ 73 ปี

หมอฟันบ้านที่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะสาขาเวชกรรมไทย ประเภท(ค)

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 3 ตำบล/แขวง นาโพธิ์

อำเภอ/เขต กุสุมาลย์ จังหวัด สกลนคร

โทรศัพท์ 086-364-0460

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา ป.4 ปีที่สำเร็จการศึกษา 2501

มัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2503

มัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2504

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2511

ประวัติเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย

การเรียนรู้และการสืบทอดความรู้การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน พ่อพรมมา จันทะเสน ท่านเริ่มศึกษาเรื่องของสมุนไพรและการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรตั้งแต่อายุยังน้อย ด้วยการติดตามปู่ (นายแพง จันทะเสน) ซึ่งเป็นหมอฟันบ้านและมีหน้าที่ดูแลรักษาผู้ป่วยในละแวกนั้น ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้ในขณะที่ท่านติดตามปู่ไปเก็บสมุนไพร รักษาผู้ป่วย ท่านจึงสะสมความรู้อยู่เสมอ และเมื่อท่านอุปสมบทเป็นสามเณร และเป็นพระภิกษุ ท่านได้ใช้ความรู้เรื่องสมุนไพรที่เรียนรู้มาจากปู่ของท่านมารักษาญาติโยมด้วยสมุนไพร ทั้งรูปแบบด้วยยาเดี่ยวและตำรับ ซึ่งการเรียนรู้เรื่องของสมุนไพรและการดูแลสุขภาพผู้ป่วยของท่านไม่ได้มีการมอบตัวเป็นศิษย์ หรือการตั้งขันธ 5 บูชาครูแต่อย่างใด เป็นการเรียนรู้ต่อกัน ในการถ่ายทอดใช้กับลูกหลาน จนในปี พ.ศ. 2538 ท่านได้เข้าร่วมโครงการพระราชดำริสวนป่าสมุนไพร และต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ท่านได้เข้าร่วมในโครงการชมรมหมอฟันบ้านสกลนคร ท่านได้ให้การรักษาผู้ป่วยและใช้สมุนไพรในการรักษามาตลอด นอกจากที่ท่านจะเป็นหมอฟันบ้านรักษาผู้ป่วยแล้วท่านเป็นคนที่ชอบศึกษาคำราต่างๆ รวมทั้งคำราจากโบราณที่ท่านสะสมทั้งที่เป็นคำราสมุนไพรรักษาผู้ป่วย คำราพิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึงวรรณคดีอีสาน จากที่ท่านได้บวชเรียนทำให้ท่านสามารถอ่านภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาไทยน้อย(ภาษาลาว) ทำให้ท่านอ่านและเข้าใจในภาษาโบราณ ท่านจึงได้รับมอบหมายจากทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ในการถอดโบราณของหมอฟันบ้านในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้เป็นภาษาที่เข้าใจได้ ท่านได้รวบรวมถึง 3 เล่ม โดยเล่ม 1-3 ตามโครงการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ในปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และท่านได้รับใบประกอบโรคศิลปะ สาขาเวชกรรมแผนไทย ประเภท ค. ซึ่งได้จากการประเมินโดยคณะกรรมการ

จากกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งหมอพื้นบ้านที่ประเมินประเภทนี้ มีเพียงไม่กี่ท่านในประเทศ ต้องมีความชำนาญมาก จึงจะได้รับใบประกอบโรคศิลปะประเภทนี้ ท่านได้รับขึ้นทะเบียนเมื่อ ปี 2555 พอพรมมาเดินทางไปไหน ท่านมักพกห่อยาติดตัวไปด้วยเสมอ ในห่อยานี้ประกอบด้วยสมุนไพรอย่างหลากหลายชนิด ซึ่งมักเป็นสมุนไพรหายาก ใช้สำหรับฝนให้ผู้ป่วยดื่มแก้อาการต่างๆ (ภาพที่ 1) ซึ่งในการใช้สมุนไพรในรูปแบบการฝนจะใช้สมุนไพรเพียงเล็กน้อย ดังนั้นในห่อยาที่ท่านพกไปไหนมาไหนนั้นสามารถใช้รักษาผู้ป่วยได้จำนวนมาก และนานหลายปีเลยทีเดียว หากสมุนไพรตัวไหนหมดก็หาเติมเข้าไป และหาความรู้เพิ่มเติมจากตำรายาโบราณ และกัมภีร์ใบลานต่างๆ แต่ตัวท่านเองมีการบูชาครูเพื่อเป็นการระลึกถึงครูบาอาจารย์ดังนี้

1. การบูชาครูสมุนไพร
2. แต่งขันธ 5
3. การบริกรรมคาถา ท่านจะบริกรรมคาถาปลุกยา ก่อนการเก็บสมุนไพร และ ในการรักษาผู้ป่วยที่ถูกแมลงสัตว์กัดต่อย

ความรู้ความชำนาญในการรักษา

โรคหลักที่พ่อบุญพรมมาท่านมีความชำนาญคือกลุ่มอาการไข้ การดูแลมารดาหลังคลอด

1. การรักษาไข้หายากไม้ หรือไข้ร้อน ไข้หนาว การวินิจฉัยของท่านคือ หากผู้ป่วยมีอาการไข้ ร้อน หนาวๆ เชื่องซึม มีผื่นหรือตุ่มขึ้นตามร่างกาย ท่านแยกประเภทไข้โดย ถ้าเป็นไข้หายากไม้น้อย ลักษณะของตุ่มหรือ ผื่นที่ขึ้นตามร่างกายจะเป็นตุ่มใสๆ สีขาว ส่วนไข้หายากไม้น้อยแดง จะมีลักษณะเป็นตุ่มแดงๆ ท่านจะรักษาโดยการพ่นยา เพื่อลดอาการของไข้ และหากมีอาการกำเริบ ไม่หายจากอาการโรค หรือมีการลุกลามจะเป็นออกหัด บางครั้งอาจแสดงอาการเหมือนตุ่มยุบลง แต่อาการไข้เชื่องซึม ท่านเรียกอาการดังกล่าวว่า ไข้หายากไม้ขังใน

ท่านจะทำการรักษาโดยให้ยากระทุ้งพิษไข้ ตำรับยาประกอบด้วย รากฮังฮ้อน จันทน์แดง จันทน์ขาว จันทน์หอม ประดงเลือด และหนาวเดือนห้า หรือตำรับ ยาห้าราก ซึ่งประกอบด้วย รากชิงชี รากคนทา รากเท้ายามม่อม รากย่านาง และรากมะเดื่อชุมพร

2. การดูแลรักษาสุขภาพมารดาหลังคลอด

สำหรับมารดาหลังคลอด ต้องแยกเป็นว่าเป็นมารดาที่คลอดแบบธรรมชาติ สามารถให้การดูแลได้ทันที แต่หากเป็นมารดาที่ผ่าคลอดนั้นต้องผ่านการคลอดอย่างน้อย 30 วัน จึงจะสามารถให้การดูแลตามวิธีการที่ท่านให้การดูแลผู้ป่วยปกติได้ ในการดูแลท่านจะจ่ายยาตำรับบำรุงน้ำนม ซึ่งมีส่วนประกอบด้วย

- 2.1 ตำรับบำรุงน้ำนม ประกอบด้วย นมสาว นมวัว หมาเกล็ดแมว และกำลังเสือโคร่ง โดยเอาอย่างละ 10 กรัม แบบเสมอภาค เอามาต้มแบบเกี้ยว โดยใส่น้ำสามถ้วยเอาหนึ่ง เอาให้มารดาหลังคลอดดื่ม บ่อยช่วยกระตุ้นน้ำนมได้ดีแล

- 2.2 ดำรับแก้ไขสันนิบาต ในมารดาหลังคลอด สมุนไพรประกอบด้วย นมสาว นมวัว หมาเกล็ดแมว และกำลังเสือโคร่ง ซึ่งเหมือนกับยากระตุ้นน้ำนม แต่จะเพิ่มเข้าเย็นเหนือ และเข้าเย็นใต้ เข้ามา โดยนำมาอย่างละ 10 กรัม นำมาต้มเคี่ยว ต้มสามเอนาหนึ่ง ตำรับนี้รับประทานขับเลือด ขับลม และแก้ไขสันนิบาต
- 2.3 ดำรับแก้ผดผื่นแดง แก้สันนิบาตหน้าเพลิง สมุนไพรประกอบด้วย เก๋านางฉี เครือเขามวก ย่านาง แดง นำมาล้างสะอาดๆ กัน แล้วนำมาต้มสามเอนาหนึ่ง แล้วเอาน้ำที่ได้ดื่ม
- 2.4 ยาแก้ไขสันนิบาตหน้าเพลิง ประกอบด้วย ใบหางคาว 3 ใบ (ว่านน้ำ) เปลือกอิงกา (เปลือกมะกา) อ้อยดำ หรืออ้อยแดง พริกไทย 7 เมล็ด ข้าวเจ้าโบราณ (ข้าวเจ้าจ๊กววย) ถ้าไม่มีให้ใช้ข้าวเจ้าที่ก็ได้ นำมาตำกับน้ำสุรา กรองเอาแต่น้ำดื่ม
- 2.5 ถ้าน้ำนมหลงทาง (น้ำนมไม่ไหล) เฝาระคายใส่ให้แล้วเอาเต้านมใส่ รากดิบเต่าฝนแล้วทาบริเวณรอบๆ เต้านม
- 2.6 ยาแก้ประจำเดือนมาไม่ปกติ ประกอบด้วย รากคัดเค้า รากกระจาย รากถั่วแปบ เอาสิ่งละ 20 กรัม เสมอภาค ต้มกิน
- 2.7 ยาต้มโบราณ ขับประจำเดือน (ในตำราเก๊สซ) ประกอบด้วย ใบขอส้ม ใบหนาด ใบเป้ง้า ใบส้มสั้ว ตะไคร้ และฝางแดง นำมาต้มอาบ

ด้านการถ่ายทอดความรู้/การจัดการเรียนการสอน/เป็นผู้สอน ด้านการแพทย์แผนไทย/การแพทย์พื้นบ้าน (ต่อ)

- เป็นอาจารย์สอนพิเศษ ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร
- เป็นวิทยากรอบรมเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในเขตรับผิดชอบ
- เป็นวิทยากรอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการจารใบลาน
- ได้รับการเชิญไปเป็นหมอผู้ตรวจรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย ณ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย(หลวงปู่แฟบ สุภทโท) เดือนละ 1 สัปดาห์
- ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการปริวรรตคัมภีร์ใบลานและการจารใบลานแก่นักศึกษาชั้น ปีที่ 4 ที่สนใจทำปัญหาพิเศษเรื่องนี้โดยไม่หวงวิชา
- ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องตำรับยารักษาโรคนี้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่สนใจทำปัญหาพิเศษเรื่องนี้โดยไม่หวงวิชา
- ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนนักศึกษาด้านการถอดคำภาษาโบราณ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ด้านความสามารถในการ มีการเขียนตำรับตำรา/เอกสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ หรือประกอบการเรียนการสอน หรือเอกสารเผยแพร่แก่สังคม หรือไม่ว่าไร ถ้ามีกรุณาอธิบายยกตัวอย่างประกอบพอสังเขป

- ตำราภายในเอกสารใบลานจังหวัดสกลนคร เล่มที่ 1 ช่องทางการเผยแพร่ : โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร โครงการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ปี 2554 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 จัดพิมพ์ จำนวน 300 เล่ม
- ตำราภายในเอกสารใบลานจังหวัดสกลนคร เล่มที่ 2 ช่องทางการเผยแพร่ : โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสกลนคร โครงการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ปี 2554 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 จัดพิมพ์ จำนวน 300 เล่ม
- ตำราภายในเอกสารใบลานจังหวัดสกลนคร เล่มที่ 3 ช่องทางการเผยแพร่ : โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร โครงการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ปี 2556 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 จัดพิมพ์ จำนวน 300 เล่ม
- การปริวรรตตำราภายในเอกสารใบลานของจังหวัดสกลนคร จำนวน 2 เล่ม เพื่อเผยแพร่จัดพิมพ์เล่มที่ 1 จำนวน 300 เล่ม เล่มที่ 2 จำนวน 300 เล่ม

ผลงานที่รวมสืบสานองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย

- ถอดอักษรโบราณเป็นหนังสือทำมือนิทานชาดกอีสาน
- ถอดอักษรโบราณเป็นหนังสือทำมือนิทานชาดกลำ
- การปริวรรตคัมภีร์ใบลานโดยพ่อพรมมา จันทะแสน
- การถอดคำรับขำรักษานิวโดยพ่อพรมมา จันทะแสน
- ยาสมุนไพรไทย
- พิธีกรรม เช่น การสูตรขวัญ ต่อชะตา ฯลฯ

ผลงานซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม(โปรดระบุในระดับชุมชน/ท้องถิ่น/อำเภอ/ประเทศ)

- เป็นหมอพื้นบ้านที่รักษาโรคด้วยสมุนไพร ให้กับชาวบ้าน
- เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการปริวรรตคัมภีร์ใบลานและการจารใบลาน
- หมอพื้นบ้านดีเด่นระดับ อำเภอ และจังหวัดสกลนคร ปี 2557
- การปริวรรตตำราภายในเอกสารใบลานของจังหวัดสกลนคร เล่ม 1 – 2
- การดูแลรักษาโรคเบื้องต้นด้วยยาสมุนไพร ทั้งในชุมชน อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ

รางวัลผลงาน หรือ รางวัลประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับ

- หมอพื้นบ้านดีเด่นระดับตำบล จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบอน
- หมอพื้นบ้านดีเด่นระดับอำเภอ จากโรงพยาบาลกุสุมาลย์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์
- เกียรติบัตรจากชมรมหมอพื้นบ้านจังหวัดสกลนคร ผ่านการอบรมหลักสูตรหมอพื้นบ้าน ปี พ.ศ. 2543
- ผู้นำเผยแพร่สมุนไพร จากมูลนิธิในโครงการพระราชดำริ สวนป่าสมุนไพร สมาคมแพทย์แผนไทย

โบราณ

แห่งประเทศไทย

- เข้าร่วมการคัดเลือกหมอไทยดีเด่นระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ งานมหกรรมแพทย์แผนไทย

แห่งชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2557

- ผ่านการอบรมหลักสูตรอักษรธรรมอีสาน สืบสานตำรายาพื้นบ้าน จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปี พ.ศ. 2548

- เกียรติบัตรเป็นผู้มีคุณูปการต่องานวัฒนธรรมของชาติ มีความเสียสละเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น ให้ดำรงอยู่สืบไป ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ปี พ.ศ. 2550
- ได้รับการคัดเลือกให้เป็นรองประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแพทย์แผนไทยสาขา เวชกรรมไทย(พท.ว.19046)

7 พฤศจิกายน 2554